

ÇOCUK EDEBİYATINDA TARİHÎ METİNLERDEN YARARLANMA: ÂŞIK PAŞA'NIN GARİBNÂME'Sİ*

F. Süreyya KURTOĞLU**

Öz: Genel bir ifadeyle okul öncesinden başlayarak hemen hemen orta öğretimin sonuna kadar devam eden çocukluk ve ilk gençlik dönemindeki bireyler, kendilerine has birtakım fiziksel ve zihinsel özellikleriyle yetişkinlerden ayrılmaktadır.

Özel durumları ve ayrıcalıkları olan bu yaş grubundaki bireylerin beslenme, giyinme vs. gündelik ihtiyaçları olduğu gibi henüz yetişkin olmayan bu bireylerin düşünce dünyasını besleyecek, onların karakterlerinin oluşmasına katkı sağlayacak, estetik ihtiyaçlarını karşılayacak sözlü ve yazılı edebî eserlere de ihtiyaçları vardır. Bu amaçla ortaya konulmuş eserlerin tümü, çocuk edebiyatı içerisinde değerlendirilmektedir.

Çocuk edebiyatı metinleri bütün dünyada ya doğrudan doğruya çocuğa görelilik ilkesinden hareketle özgün metinler olarak kaleme alınmakta ya da sözlü veya yazılı eski metinlerden hareketle yeni metinler oluşturulmaktadır.

Türk edebiyatı çocuk edebiyatı metinlerine dönüştürülebilecek pek çok esere sahiptir. Bu çalışmada da Türk edebiyatının önemli eserlerinden birisi olan Âşık Paşa'nın *Garibnâme*'sindeki dört hikâyeden hareketle, bu ve benzer metinlerin çocuk ve gençlerde değer eğitimine nasıl katkılar sağlayabileceği konu edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, değer eğitimi, tarihî metinler, Âşık Paşa, Garibnâme.

* Bu yazı 2007 yılında Ahi Evran Üniversitesi tarafından düzenlenen *Âşık Paşa ve Türkçe Bilgi Şöleni*'nde sunulan yayınlanmamış tebliğin gözden geçirilmiş ve genişletilmiş şeklidir.

** Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü.

MAKING USE OF HISTORICAL TEXTS IN CHILDREN'S LITERATURE: GARİBNAME BY ÂŞIK PAŞA*

F. Süreyya KURTOĞLU**

Abstract:

Individuals who are in childhood and early adolescence are different from grown-ups with their unique physical and mental characteristics.

Individuals of these age groups who have special conditions and privileges have daily needs such as nutrition. Dressing up etc as well as the need for oral and written literary works which will feed their mental world, contribute to their character and meet their aesthetic needs. All works of art which are produced for his purpose are evaluated within children's literature.

Texts of children's literature are either written as authentic texts all over the world or new texts are formed based on old oral or written texts.

Turkish literature includes many works of art suitable for adaptation to children's literature.

In our study, we try to show that this text and similar texts can contribute to the teaching of abstract notions in children and adolescent basing our study on four stories in *Garibname* by Âşık Paşa

Key Words: Children's Literature, value of education, historical texts, Âşık Paşa, Garibname

GİRİŞ

Çocuk, henüz olgunlaşmamasına rağmen reşit olma yolunda adım adım yürüyen bir birey olarak toplumumuzun vazgeçilmez bir parçası, ailenin bir üyesi ve milletimizin geleceğidir. Bu vasıfları ile hayatımızda vazgeçilmez ama eğitilmesi gereken, başıboş bırakıldığında zararlı mecalara su gibi akıp giderek kaybedebileceğimiz varlıklarımızdır.

* This paper is an extended version of paper was presented at Aşık Paşa and Turkish Information Feast organized by University of Ahi Evran in 2007 but not published.

** Dr., Gazi University, Faculty of Education, Department of Turkish Education.

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

Bedensel ve zihinsel gelişimleri gözetilerek yapılan bir tarife göre insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denilmektedir. Ancak bazı bilim adamları bu yaş aralığını 0-14 olarak tespit ederlerken; bazıları ise 0-25 olarak ifade etmişlerdir. Çocukluk kendi iç gelişme özelliklerine göre; 0-2 yaş bebeklik, 3-6 yaş okul öncesi, 7-14 yaş okul çağı, 15-18 yaş ergenlik, 19-25 yaş gençlik şeklinde devrelere ayrılabilir. Ancak çocukların yaşadıkları coğrafya, biyolojik, psikolojik, sosyal nitelikler ve gelişim imkânları dolayısıyla bu devrelerde kesin şekilde alt ve üst sınırlar koyabilmek mümkün değildir. Kısacası çocukluk, özel durumu ve ayrıcalıkları olan bir gelişme çağıdır (Yörükoğlu, 1992: 241).

Çocuk, yetişkinin basit ve küçük bir kopyası olmayıp, ciddiye alınması, onun yetişmesi konusunda özel şartların oluşturulması gereken önemli bir varlıktır. Toplumların geleceğinin teminatı olan çocukların büyüme ve gelişmesinin dengeli bir biçimde olması için okul, aile ve sosyal çevre sıkı bir işbirliği içinde çalışmalı onların sonsuz ihtiyaçlarına tam ve eksiksiz olarak cevap verilebilmelidir. Toplumlar ancak bu sayede geleceğine güvenle bakabilir.

Dilimize Arapçadan geçen “edebiyat” kelimesi, yalnızca sanat amacı güdülerek oluşturulan sözlü ve yazılı ürünlerin tümü anlamına gelmektedir. Malzemesi dil olan edebiyatın kökü “edeb” sözcüğüdür ve terbiye anlamını da taşır. Bundan yola çıkarak edebiyat ile eğitim arasında kuvvetli bir bağ olduğu söylenebilir.

Fiziksel ve zihinsel gelişimi bir yetişkinden farklı olan çocuklar için ayrı bir edebiyatın olup olmaması konusunda çok çeşitli görüşler ileri sürülmektedir. Batı’da ilk kez İngiltere’de 18. yy. da gündeme gelen çocuk edebiyatı kavramına ilk önce kilise olmak üzere eğitimcilerden ve edebiyatçılardan tepkiler gelmiştir. Fakat bütün bunlara rağmen sanat açısından yetersiz de olsa çeşitli çocuk edebiyatı ürünleri meydana getirilmiştir. Aynı konu etrafında ülkemizde de geç de olsa bazı tartışmalar yaşanmış ve hâlâ da tartışılmaya devam etmektedir. Bizde de kimi sanatçı ve araştırmacılara göre çocuk edebiyatı yoktur ve olamaz. Kimilerine göre ise çocuk varsa, çocukluk diye bir dönemin farklı özellikleri ve farklı ihtiyaçları varsa bu döneme has bir edebiyat da mutlaka olmalıdır.

Çocuk edebiyatı olmaz diyenler arasında sayabileceğimiz Cemal Süreya bu konudaki görüşlerini şu cümle ile özetler: “Çocuk yazar yoksa çocuk edebiyatı nasıl olur?” (Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987: 329). İsmayıl Hakkı Baltacıoğlu da “Çocuklar için özel bir edebiyat olamaz. Özel besin, özel hava, özel sanat, özel dil olmayacağı gibi. Çocuk da bir insan ve adam olmaya adaydır. Çocuğun alacağı, yiyeceği ve seveceği büyük adamlarınkinin aynı olacaktır” (Gökşen, 1966: 7) demektedir.

Bu farklı yaklaşımlara karşın, eğitimci ve düşünürlerin bazıları, çocuklar için ayrı bir edebiyata ihtiyaç olduğu kanısına varmışlardır. Çocuk ve çocukluk diye bir dönem vardır ve bu çocuğun algılama biçimi, psikolojik yapısı, dili kullanma becerileri yetişkinden farklıdır. Neticede bugün dünyada çocuk edebiyatı diye bir kavram oluş-

muş ve bu doğrultuda eser verenlerin sayısı gün geçtikçe artmıştır. Bu hususta Anton Çehov'un ilginç benzetmesi bu tartışmalara son noktayı koyacak niteliktedir. Çehov, çocuk edebiyatı ile yetişkinler için meydana getirilen edebiyat arasındaki farkı çocuk aspirini ile büyük aspirini arasındaki farka benzetir (Akt. Nas 2002: 30). Yani etkin maddeler aynı olmakla beraber önemli olan kullanılması gereken dozdur. Bu ölçü ayırımından anlaşılın, anlatımda sadelik, kısa cümle ve kelime kadrosundaki sınırlamalar ve en önemlisi de “çoçuğa görelilik”tir.

Çocuk her ne kadar küçük bir insansa da bu küçük insanın estetik ihtiyaçları ihmal edilmemelidir. Bu ihtiyacın karşılanabilmesi için sanat ve edebiyattan mahrum bırakılmamalıdır. Bu sanat ve edebiyat ürünleri oluşturulurken de hem çocuk hem edebiyat gözetilmelidir. Bunun içindir ki çocuk edebiyatı ürünleri meydana getirmek ayrı bir dikkat ve özen ister.

Çocuk edebiyatı, usta yazarlar tarafından çocuklar için özel olarak yazılan, estetik, eğitici, eğlendirici özellikler içeren; çocukların anlayacağı, hoşlanıp yararlanacağı biçimde hazırlanan, çocukların hayâl gücünü zenginleştiren, eğitimlerine yardımcı olan eserlere verilen genel addır (Tuncer ve Yardımcı, 2000: 17)

Her edebiyat eserinde daima bir dünya görüşü vardır. Her millet ve devlet de varlığını devam ettireceğine inandığı millî ve evrensel değerlerini, geleceğini emanet edeceği çocuklarına aktarmak ister. Devletin ihtiyaç duyduğu insan tipini yetiştirmenin ilk basamağı çocuk edebiyatıdır. Her milletin kendi millî çizgisini belirten ve onları temsil eden tipleri olmalıdır (Enginün 1998: 194). Türk tarih ve kültürü de çocuklarımıza, gençlerimize örneklik edebilecek hayal mahsulü olmayan birçok kahramana sahiptir. “Türk milletini ve bütün insanları seven, tarihini, dilini ve dinini bilen, millî kimlik ve millî benlik meselelerini halletmiş, Türk Dünyasının birliği ve kalkınması için çalışan bilgili, faziletli kişiler yetiştirmemiz çocuk edebiyatına vereceğimiz millî istikamete bağlıdır (Gürel 1988: 69).

Çocuk edebiyatı ürünleriyle çocuklara kuru, sıkıcı nasihatlerle anlatmaya çalıştığımız erdemleri somutlaştırarak daha iyi kazandırabiliriz. Bu sayede çocuklara somut olarak sunduğumuz erdemlerin çocuk tarafından olumlu bir davranışa dönüştürülmesi daha da kolaylaşır. Bu anlamda, ileride mükemmel bir yetişkin olarak görmek istediğimiz çocuklarımız için mevcut edebî ürünlerimizi onların seviyesine uygun bir şekilde hazırlamalı ya da doğrudan onlara uygun eserler meydana getirmeliyiz.

Günümüz şair ve yazarlarının çocuk duyarlığını gözeterek çocuk edebiyatı ürünleri meydana getirmesinin faydası ve önemi inkâr edilemez bir gerçektir. Ancak tarihî metinleri, günümüz çocuk okuyucularının anlayış ve sezislerine uygun hâle getirmek de son derece faydalıdır. Dünyada da benzer uygulamalar dikkat çekmektedir. Gelişmiş ülkelerde çocuk edebiyatı ürünleri yerel kültürden beslenerek ve çocuğun hayal dünyasıyla bütünleşerek ilerlemiştir.

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

Batı'da matbaanın yaygınlık kazanmasıyla birlikte çocukların eğitimiyle ilgili yazılar da yazılmıştır. Bu bağlamda, ilk çocuk edebiyatı metinleri olarak Homeros, Ezop gibi klâsik edebiyatçıların eserleri çocuklar için ve çocuklara göre yeniden düzenlenmiştir (Canatac, 2011: 288).

Batı edebiyatından Türkçeye yapılan ilk roman çevirisi olan *Telemak*'ta Fenelon, XIV. Louis tarafından geleceğin kralı Burgundy dükünün eğitimi için görevlendirilen prence fabllar ve diyaloglar hazırlamıştır. Amaç, hem prensin devlet yönetmenin kurallarını ve inceliklerini, hem insanı birtakım değerleri hem de Batı kültürünü özellikle Yunan mitolojisini öğretmektir. 1693-94 yıllarında yazılan eser, devlet yönetimi konusunda verdiği derslerle ve barışçıl diplomasi anlayışıyla evrensel değerlere ışık tutar. Bu kitap aracılığı ile hocası prence insan sevgisi, halk sevgisi, savaş ve zorbalıktan nefret gibi duygu ve düşünceleri aşılacak istemektedir. Eser, bu niteliklerinin yanında içerdiği ahlâkî, siyasi öğütler dolayısıyla Türk edebiyatındaki Nâbî ve Sümbülzâde Vehbî'nin eserleri (*Hayriyye-i Nâbî* ve *Lutfiyye-i Vehbî*) gibi hikmet kitabı özelliği de taşır (Erbay, 2014: 174). *Telemak*, sadece bir roman değil, bir ahlak kitabı, daha doğrusu bir siyasetnamedir ve Fenelon, veliaht prence devlet idaresini öğretmek için yazdığı bu eserde tahkiye ve mitolojiyi süs olarak kullanmıştır (Meriç, 1980: 196).

Türkiye'de çocuk edebiyatı, Batı'daki gelişmelere paralel olarak ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyaç, Türk edebiyatında modern anlamda bir çocuk edebiyatının gelişmesine kadar masallar, bilmeceler, ninniler, efsaneler vs. gibi sözlü halk ürünleri tarafından karşılanmıştır. Türk halk ve klâsik edebiyatlarında ortaya konulan masal, halk hikâyesi, mesnevi vs. sözlü ve yazılı eserlerde zaman zaman bilhassa çocuk eğitimiyle ilgili bölümler yer almakla birlikte, bu eserlerde okuyucu genellikle tek grup olarak değerlendirilmiştir; cinsiyet ve yaş grupları dikkate alınmamıştır.

Türkiye'de çocuk edebiyatı kavramının ilk olarak ortaya çıkışı, eğitim konusu ile ilgili çalışmaların başladığı Tanzimat dönemine rastlar. Konu hakkındaki ciddi çalışmalar ise Cumhuriyet sonrasında görülmeye başlar. Bilhassa 1979 yılının Dünya Çocuk Yılı ilan edilmesinden sonra Türkiye'de de çocuğa yönelik yayınlara özel bir önem verilmiş ve bu husus bilim çevrelerinde de konu edilmiştir (Sınar, 2006: 175).

Türk edebiyatı, İslamiyet öncesi ve sonrası metinleriyle çocukları eğitmek ve eğlendirmek için başvurulacak kaynaklar bakımından oldukça zengindir. Bu hususta *Oğuz Kağan Destanı*, *Bozkurt Destanı*, *Manas Destanı*, *Dede Korkut Hikâyeleri*, Mevlâna'nın *Mesnevî'si*, Yusuf Has Hâcib'in *Kutadgu Bilig'i*, Sümbülzâde Vehbî'nin *Lutfiyye'si*, Erzurumlu İbrahim Hakkı'nın *Marifetnâme'si*, Nâbî'nin *Hayriyye'si*, Şeyhî'nin *Harnâme'si*, Güvâhî'nin *Pendnâme'si* ve çalışmamıza konu olan Âşık Paşa'nın *Garibnâme'si* ilk akla gelen eserlerdendir.

Bu eserler bilindiği gibi çocuklar için ve çocuklara göre hazırlanmış eserler değildir. Ancak, Türk edebiyatının geçmişte çok okunan bu eserlerini, çocukların anlamını bildiği ya da bilmesi gerektiği bir kelime kadrosu içinde, kısa cümleler ve onların

dünyasına uygun bir üslupla sunduğumuzda, çocuklarımızı hem eğlendirmiş hem de onların eğitimlerine bir katkıda bulunmuş oluruz.

Sadece yaşadığı 13. yüzyılda değil bütün Türk edebiyatının en önemli isimlerinden biri olan Âşık Paşa, Baba İlyas'ın torunu, Muhlis Paşa'nın oğludur. Ömrü Selçuklu idaresinin zayıfladığı, Moğol zulmünün bütün şiddetiyle yaşandığı, kargaşanın hüküm sürdüğü bir dönemde geçen Âşık Paşa, edebî, siyâsî ve tasavvufî yönleri olan bir şahsiyettir. Hayatının önemli bir kısmını devrin önde gelen kültür merkezlerinden biri olan Kırşehir'de geçirmiştir.

“O Anadolu'nun buhranlı ve karışık zamanlarında Türk milletine yol gösterenlerdendir. Eserini de bu düşünceden hareket ederek yazmış, Türk dili ile eser vermeyi kendine başlıca vazife bilmiş ve halkı aydınlatma yolunu seçmiştir.” (Yavuz, 2000: xxxiv).

O, Arapça ve Farsçaya karşı yüzyıllar öncesinde verdiği mücadelede Türkçenin bayraktarlığını yapmış bir ilim ve sanat adamıdır. Türkçe konusundaki hassasiyeti ile bugünün çocuklarına örnek olarak gösterilebilecek bir dil sevdalısıdır.

Âşık Paşa'nın *Garibnâme'si*, Türk hayat ve yaşayışını en iyi şekilde yansıtmayı, Türk kültürünü büyük ölçüde kendinde toplaması, genel anlamda devrinin sosyal yönünü vermesi ve hedefler göstermesi, ele alınan konuları çok açık ve sade bir şekilde anlatması, nasihat edebiyatımız içinde yer alması (Yavuz 2000: x) gibi nitelikleriyle çocuk edebiyatında faydalanılabilecek bir eserdir. Bu eser, adeta kendi devrine kadar kaleme alınmış Türk kültür ve edebiyatına ait eserlerin bir sentezidir. Okuyucu bu eserde kimi zaman Orhun Abideleri, kimi zaman *Kutadgu Bilig*, kimi zaman Dede Korkut, kimi zaman da Mevlana ve Yunus Emre okur gibidir (Günşen, 2006: 25).

Âşık Paşa eserinde sosyal hayata dair pek çok hususa yer vermektedir. “Ekin ekmekten, oğul kız düşüncesinden, toplumda insanların durumlarından, çocuklara isim vermekten, kızları evlendirmekten, öksüzlerin ve itibardan düşenlerin hâllerinden ve cemiyet içindeki yerlerinden bahsettiği gibi, devri için önemli bir mesele olan ve bütün zamanlarda geçerliliğini koruyan hükümdarlığın; akıl, asalet, yiğitlik, ilim ve cömertlik gibi sağlam temeller üzerine kurulabileceğinden söz açar. Bunlar olmadan toplumu idare etmenin zorluğunu belirtir.” (Yavuz, 2000: xxxvı).

Âşık Paşa, bütün ömründe gördüğü öğreticilik vazifesini, ölümünden sonra da eseri vasıtasıyla devam ettirebilmiş, verdiği mesajlarla sağlam bir toplum oluşturmayı gaye edinen *Garibnâme'si* telif edildiği tarihten başlayarak yüzyıllar içerisinde defalarca istinsah edilmiştir.

Âşık Paşa'nın *Garibnâme'sinde* irili ufaklı onlarca hikâye bulunmaktadır. Sanatçı bu hikâyelerde yukarıda bahsettiğimiz pek çok hususu dile getirmiş ve mensup olduğu topluma karşı uyarıcılık görevinde bulunmuştur.

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

Bu çalışmada Garibnâme’de yer alan hikâyeler içerisinde bilhassa çocuk edebiyatı metinleri hâline dönüştürülebileceğini düşündüğümüz dördü üzerinde bir değerlendirme yapmağa çalıştık. Kanaatimize göre çocuklarımız, üzerinde çalışılarak kendilerine sunacağımız bu hikâyelerle beslendiğinde, benlik ve kimliğine düşman olmayan, ait olduğu toplumun değerlerinin yanında evrensel değerlere de sahip bireyler olarak yetişecektir.

GARİBNÂME’DEKİ HİKÂYELERİN GENEL OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

A. Hikâyelerde işlenen konular:

1. **Hikâye:** Bir adamın Hac yolculuğu sırasında kafileden ayrıldıktan sonra çektiği sıkıntılar ile ısınmak için çakmak, taş ve kava ayrı ayrı yalvarması, sonra bunları birleştirip kavı taş ve çakmakla tutuşturmayı akıl etmesi.

2. **Hikâye:** Ölüm döşeğindeki bir babanın 30 oğlundan birer ok isteyip bunları birer birer kırması ve daha sonra oğullarından istediği 30 okun bir araya getirilerek bağlandığında kırılmadığını oğullarına göstermesi.

3. **Hikâye:** Zenginlik içerisindeki bir hükümdarın içinde iyi-kötü, acı-tatlı bütün meyvelerin yetiştiği; isteyen zengin-fakir bütün insanların faydalanacağı bir bahçe kurması ve davet ettiği insanların sırayla arzu ettiklerinden yemeleri ve neticede bunların başına gelenler.

4. **Hikâye:** On kişinin Hz. Ali’ye ilim ve maldan hangisi üstündür sorusunu sormaları; Hz. Ali’nin her birine verdiği cevaplar.

B. Bu hikâyelerin ana fikirleri:

1. **Hikâye:** Her türlü ikbal ve iyilik birlikten doğar. İkilik ve ayrılık sıkıntıdan başka bir şey getirmez.

2. **Hikâye:** Yalnız kişi güçsüzdür. Güçlerini birleştiren kimseler ise sınırsız bir kuvvete sahip olur.

3. **Hikâye:** Kim ne işlerse onu bulur, kim de neye layıkça öyle olur.

4. **Hikâye:** İlim, dünyadaki her şeyden üstündür.

C. Bu hikâyelerde işlenen temel değerler:

1. **Hikâye:** Allah inancı, gayret, birlik ve beraberlik.

2. **Hikâye:** Birlik ve beraberlik, büyüklere saygı, dünyanın geçiciliği.

3. **Hikâye:** Sorumluluk, cömertlik.

4. **Hikâye:** Bilgi ve bilgiye ulaşma.

Ç. Hikâyelerdeki işlenen kavram ve kabuller.

1. Hikâye: Bu hikâyede, ibadet, Allah ve Peygamber inancı ve sevgisi; tevekkül (sadece dua etmekle kalmayıp bir problemi çözmek için gayret sarf etmek); araştırma, deneme; birlik ve beraberlik düşüncesinin önemi gibi kavram ve kabuller işlenmiştir.

2. Hikâye: Bu hikâyede, dünyanın geçiciliği, yalnızlığın güçsüzlük olduğu; yalnız başına hareket edenin her zaman kaybettiği; büyüklerin sözlerine güven ve onlara saygının önem ve gereği; birlik ve beraberlik düşüncesinin önemi; ikiliğin felaket olduğu; Allah'ın da birlik içerisinde olanları sevdiği düşünceleri işlenmiştir.

3. Hikâye: Bu hikâyede ise adalet; iyilik; ikram ve cömertlik; çalışanın ücretinin geciktirilmeden ödenmesi; dünyaya ait güzelliklerin türlü türlü fayda ve zararlarının olduğu; tecrübe sahibi kimselerin tavsiye ve uyarılarını dikkate almanın önemi; dünyadaki herkesin yaptığının karşılığını göreceği; geçmişten ziyade bugüne bakılması gerektiği; dünyanın geçiciliği ve Müslümanlar için bir imtihan alanı olduğu kavram ve kabulleri üzerinde durulurken şu hususlar da ısrarla belirtilmiştir:

İnsanlar yaptıkları her şeyden sorumludur. Hayatımız boyunca yaptığımız şeylerin karşılığını muhakkak görürüz. Dünya işlerinde iyi şeyler olduğu gibi kötüler de vardır. Bunları ya kendi bilgi ve tecrübelerimizle ya da başka bilgili ve tecrübeli kimselerin rehberliğinde birbirinden ayırabiliriz.

4. Hikâye: Bu hikâyede de bilgi ve bilgiye ulaşmanın önemi ile ilmin dünya mallarına karşı üstünlüğü (Âlimlerin halk katında da Hak katında da itibar sahibi olduğu; mal insanı Allah'tan uzaklaştırırken, ilmin O'na ulaştırdığı; malı sahibi korurken ilmin sahibini koruduğu, mal ve zenginliğin harcandıkça bittiği hâlde ilmin arttığı; kişi ölünce malı başkalarına kaldığı hâlde ilmin kendisiyle kaldığı, mal ile sadece dünya nimetleri elde edilirken ilimle hem dünya hem de ukbâ nimeti kazanıldığı, mal sevgisinin insanı mutsuz ederken, ilmin mutlu ettiği; âlimlerin şefaatçi olacakları; ilmin Allah tarafından gökten indirildiği ve sahibini yücelttiği, mal ve zenginliğin ise yerden bittiği ve sahibini yere batırdığı) gibi düşünceler dile getirilmiştir.

GARİBNÂME'DEKİ HİKÂYELER ÇOCUK EDEBİYATINDA NASIL DEĞERLENDİRİLEBİLİR?

1. Bu hikâyelerden çocuklara uygun olarak hazırlanacak kitaplar, muhteva itibarıyla Kültür Bakanlığı ve Millî Eğitim Bakanlığı'nca çocuk edebiyatı ürünü olarak tavsiye edilebilecek nitelikte eserlerdir.

2. Bu hikâyelerden çocuklara göre hazırlanmış kitaplar sınıf, okul ve halk kütüphanelerinde geniş okuyucu kitlesine sunulabilir.

3. Bu hikâyeler çok uzun metinler olmayıp kısa sürede okunabilmeleri ve çocuklara millî, manevi ve evrensel değerleri, eğlendirerek aktarabilme gibi özellikleriyle

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

tamamı ya da belirli bölümleri Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinde işlenmeye müsaittir.

4. Bu hikâyeler örnek parça olarak seçildiklerinde metin altı sorular sorularak cevaplandırılmaya uygun metinlerdir.

5. Bu hikâyelerde ilmî, millî ve dinî kabullere ters düşen, Atatürk ilke ve inkılaplarıyla çelişen fikirler olmadığı gibi çocuğu, bu kabullere hazırlayan nitelikler mevcuttur.

6. Âşık Paşa'nın Garibnâme'si yetişkinlere iyi ve mutlu insan, iyi vatandaş, iyi devlet adamı olabilmek adına rehber olarak kabul edebileceğimiz bir kitap olmasının yanında ihtiva ettiği hikâyelerle bu erdemlerin kazandırılmasında her yaş grubundan insana hitabeden bir eserdir.

7. Hikâyeler, muhtevaları itibariyle çocukta okuma zevkini geliştirip okumayı faydalı bir alışkanlık hâline getirilebilecek akıcı, merak uyandırıcı, eğlendirici ve eğlendirirken de eğitici nitelikte metinlerdir. Bu amaçla ilgili bakanlıklar, anne-babalar, öğretmenler tarafından bu alışkanlığın kazandırılması hususunda tavsiye edilebilir.

8. Âşık Paşa'nın Garibnâme'sinde kullanılan dille günümüz Türkçesi arasında bir takım farklılıklar vardır. Bu sebeple metinler titiz bir şekilde günümüz Türkçesine uygun hale getirilerek çocuklara sunulmalıdır. Ancak bu şekilde anlaşılır, zevkli, eğitici bir çocuk edebiyatı ürünü olarak çocuk eğitiminde bu hikâyelerden faydalanılabilir.

9. Hikâyelerde işlenen konular çocuğun algılama gücüne ters düşen, onların dünyasına aykırı, ruhsal açıdan onlara zarar verebilecek; korkutan, ürküten, bıktıran nitelikte konular değil, aksine tamamen çocuğa göredir.

10. Bu hikâyeler Türkçe ve Türk Dili ve Edebiyatı derslerinin dışında konularıyla ilgili diğer derslerde de yardımcı metin olarak işlenebilir. Bunlar çocuğu resim yapmaya, yazı yazmaya, deney ve gözlem yapmaya sevk edebilecek nitelikte hikâyelerdir. Mesela Resim derslerinde hikâyedeki mekân ve kişilerin çizimi yaptırılabilir, Fen Bilgisi derslerinde "çakmak taşı" ve "kav"dan bahsedilebilir; Tarih ve Coğrafya derslerinde olayların geçtiği zaman, mekân ve sosyal olaylara değinilebilir.

11. Bu hikâyeler dil öğretiminde uygulamanın önemine binaen çocuklar arasında rol dağılımı yapılarak okutulmaya ve dramatizasyon tekniğine uygun hikâyelerdir.

12. Bu hikâyeler senaryolaştırılarak, kaliteli çizgi filmler hâlinde çocuk ve genç izleyiciye sunulabilir.

13. Bilindiği gibi çocuk edebiyatı ürünleri sadece çocuğu eğlendiren, iyi vakit geçirmesini sağlayan ürünler değildir. Bu ürünler aynı zamanda hayatın içinden, hayatın gerçeklerini uygun bir dozda çocuğa verebilecek türde ürünler olmalı ve çocuğu içinde bulunduğu topluma yabancı kılmamalıdır. Çalışmamıza konu olan hikâyeler bu anlamda çocuğa uygun hikâyelerdir.

SONUÇ

Dünyadaki gelişmiş ülkeler kendi çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak üzere kültürel kaynaklarından çıkardıkları kahramanlar ve onların ilgi çeken maceralarını bütün dünya ile birlikte bize de dayatmaktadır. Zira bu eserlerdeki (kitap, çizgi film, film vb.) çevre, kahramanlar ve kullanılan kültürel motifler o millete, o kültüre has özelliklerdir. Kendi millî kültür özelliklerini bilmeyen, tanımayan bir çocuğa yabancı bir kültürün dayatılması sakıncalıdır. Bizim de kendi çocuklarımızı öncelikle millî kültür değerlerimizle donatmak ve kendi kültürüyle barışık fertler olarak yetiştirebilmemiz; bunun için de edebî hazinelerimizden faydalanmamız gerekir. Oldukça zengin kültürel mirasımızı, çeşitli sanat eserlerinde işleyerek aynı zamanda güçlü bir kültür meydana getirebiliriz. Millî değerlerimiz sanat eserlerinde işlenmediği ve taşıyıcısı olan yeni nesillere aktarılmadığı takdirde kültürümüzün güç ve etkisinden bahsedemeyiz.

Kaynakça

- CANATAK, A. Mecit (2011). "İbrahim Alâettin'in (Gövsâ) Çocuk Şiirleri Adlı Eserinin Çocuk Edebiyatındaki Yeri", *Turkish Studies*, 6/2: 287-296.
- CİRAVOĞLU, Öner (2000). *Çocuk Edebiyatı*, Esin Yayınevi, İstanbul.
- Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1987*, Gökyüzü Yayınları, İstanbul.
- Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1988*, Gökyüzü Yayınları, İstanbul.
- Çocuk Edebiyatı Yıllığı 1989*, Gökyüzü Yayınları, İstanbul.
- ENGİNÜN, İnci (1998). "Çocuk Edebiyatında İdeoloji", *99 Soruda Çocuk Edebiyatı* (Haz. M. Ruhi Şirin), Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- (EMRE), Ahmet Cevat (2000). *Çocuklara Hikâye Anlatmak Sanatı*, MEB Yayınları, İstanbul.
- ERBAY, Nazire (2014). "Hayriyye-i Nâbi, Lutfiyye ve Telemak: Aynı Yüzyılların Farklı Kültürlerinden Çocuklara Ortak Nasihatler", *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 51: 171-185.
- GÖKŞEN, Enver Naci (1966). *Örnekleriyle Çocuk Edebiyatı*, Remzi Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- GÜREL, Zeki, Temizyürek, Fahri, Şahbaz, Namık Kemal (2007). *Çocuk Edebiyatı*, Öncü Kitap Yayınları, Ankara.
- GÜREL, Zeki (1988). "Dede Korkut'u Çocuklara Anlatmak", *Türk Yurdu*, 18/136: 66-71.
- GÜNŞEN, Ahmet (2006). *İlk Türkçecilerden Kırşehirli Âşık Paşa (Hayatı-Edebî Kişiliği ve Eserleri)* Kırşehir Valiliği Yayınları, Kırşehir:
- KANTARCIOĞLU, Sevim (1991). *Eğitimde Masalın Yeri*, MEB Yayınları, İstanbul.
- MERİÇ, Cemil (1980). *Kırk Ambar*. İletişim Yayınları, İstanbul.

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

NAS, Recep. (2002). **Örneklerle Çocuk Edebiyatı**, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa.

SINAR, Alev (2006). "Türkiye'de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları", **Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi**, 4/7: 175-225).

Sümbülzâde Vehbî (2004). **Lutfiyye** (Haz. Süreyya A. Beyzadeoğlu), MEB Yayınları, İstanbul.

ŞİMŞEK, Tacettin (2007). **Çocuk Edebiyatı**, Suna Yayınları, Konya.

TUNCER, Hüseyin, YARDIMCI, Mehmet (2000). **Anadolu Öğretmen Liseleri İçin Çocuk Edebiyatı**, MEB Yayınları, Ankara.

YAVUZ, Kemal (2000). **Âşık Paşa, Garib-nâme I/1-2**, TDK Yayınları, Ankara.

YAVUZ, Kemal (2000). **Âşık Paşa, Garib-nâme II/1-2**, TDK Yayınları, Ankara.

YÖRÜKOĞLU, Atalay (1992). **Aile ve Çocuk**, Özgür Yayınları, İstanbul.

Ekler

Değerlendirdiğimiz Hikâyelerin Metinleri:

1. HİKÂYE:

SEKİZİNCİ DÂSİTÂN EVVELKİ BÂBDAN BEYÂN İDER OL ARAB HÂLİNİ Kİ KA'BE'YE GİDERDİ YOLI DEÑİZ KIRAGINA DÜŞDİ SAVUGDAN GÜÇ GÖRDİ NE KADAR KİM ÇAKMAK ÇALDI ODDAN ESER GÖRMEDİ TAZARRU İDÜP MAKSÜDINA İRMEK DİLEDİ

- 1 Bir hikâyet eydiserven muhtasar
Hoş meseldür hoş ma'ânî hoş habar
- 2 Bu habardan bize ma'ânî anlanur
İmdi kanda gizlüdür gör anla nûr
- 3 Nûrî Allah birlik içinde kodı
Nitekim çakmak u taş u kav odı
- 4 Uşbu sözde ma'ni var eydem sana
Dinle imdi niçedür önden sona
- 5 Rûzigar içre meger kim bir Arab
Ka'be'ye gitmeklige kıldı taleb
- 6 Diledi kim yazugundan yolına
Bu niyetle girdi Ka'be yolına
- 7 Kâfileye uydı yol dutdı gider
Bir işid kim varuban anda n'ider
- 8 Mâl u ni'met terk idüp gitmiş-idi
Cevr ü mihnet ihtiyâr itmiş-idi
- 9 Çün beriye uçna girdi Arab
Ana bir hâl vâkı' oldı bu'l'-aceb
- 10 Kâfileden girü kaldı ansızın
Arkun arkun gider-idi yalnızın
- 11 Gider-idi karnı aç gönli yavuz
Ne zevâda var bile ne kulavuz
- 12 Ol gün uzun yordı yalnız garfb
Kondı bir yerde gice aç u arıp

- 13 Ol ara deniz kinâriydi meger
Dünle deryâ sovuğı kıldı eser
- 14 Od gerek oldı ana ısınmaga
Tâ ol uht olınça kim güneş toga
- 15 Çakmak u hem taş u kav vardı bile
Kavlıgından çıkarup aldı ele
- 16 Bu kamu teşvîş-ile diler sora
Od bularun kankısındadır göre
- 17 Çakmağı aldı eline nâz-ıla
Çok azîm and virdi ana niyâz-ıla
- 18 Eytdi iy çakmak onun hürmetine
Kim cihân muhtâc-durur rahmetine
- 19 Tap bunaldum birez od virgil bana
Bunaluban muhtâc oldum ben sana
- 20 Ka'be dapa varuram esirgegil
Tanrı'yı Peygamber'i ağırlağıl
- 21 Yiri göği Tanrı'yı Peygâmbere'i
Cümlesin yâd eyleyüp kıldı zarî
- 22 Niçe zârî kıldısı iş bitmedi
Çakmak anun zârisin işitmedi
- 23 Virmedi bir zerre od ol miskine
Kim ol odı yanduruban ısına
- 24 Çakmağı elden bıraktı ol kişi
İzzet-ile eline aldı taşı
- 25 Döndi bu kez ol odı taşdan diler
Şöyle kim ölmege degdi cân diler
- 26 Zârî kilur aglar u hem yalvarur
Tanrı'nun adlarına andlar virür
- 27 Zârlığı yine makbûl olmadı
Taşda dahı yalvarup od bulmadı
- 28 Yine mahrûm kaldı ol miskîn Arab
Üşmiş açmış vü gönli pür ta'ab
- 29 Taşı dahı kodı çapındı kava
Kavdan ister derdine bu kez devâ
- 30 Kava dahı çok tazarru eyledi
Aglayup hem yalvaruban söyledi
- 31 Eydür iy kav bâri sen mahrûm koma
Çâresüzem bakğıl âhır hâlûme
- 32 Tanrı ışkıyçun bana od vir bâri sen
Bunaluban muhtac oldum sana ben
- 33 Kavda dahı bulmadı istediğün
Aklını cem eyledi dirdi öğin
- 34 Bu kezin taşı kavı dutdı bile
Bir yañadan çakmağı aldı ele
- 35 Urdı taşa çıkdı od düşdi kava
Cümle hâcet ol sa'at oldı revâ
- 36 Çünkim od yandı hak'a şükr eyledi
Od katında oturup fikr eyledi
- 37 Fikr içinde ma'niyi böyle güder
Zikr içinde sözi böyle şerhider

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

- 38 Eydür uşbu od 'aceb kanda idi
Bunça zârî kıldugum ben ne-y-idi
39 Ger bu çakmakdan mısra bula-y-ıdum
Taşda mussa yalvarup ala-y-ıdum
40 Yoksa ger kavda olaydı söyleyüp
Elbete bula-y-ıdum cehd eyleyüp
41 Bellü bildüm bu oduñ kandalığın
Hem dahı key añladum dirlik sagın
42 Od bularuñ birliginde nakş imiş
Birikene cümle devlet bahş imiş
43 Bu mesel eygü meseldür birlige
Birikenler girdi girtü dirliğe
44 Ne ki devlet var-ısa birlikdedür
Birlik ehli ölmesüz dirlikdedür
45 İkilik mihnet-durur bellü bilün
Göçüñ andan birlik evine gelün
46 Şol nese kim şöyle katı taş-durur
Taş u hem demür ü hem ağaç-durur
47 Bunlaruñ birikmegi nür koparur
Kim karañu yirlere aydın virür
48 Ger ola bir kaç gönül birlik kıla
Gel kıyâs it sen anı kim ne bula
49 İy Hudâyâ rûzı kıl sen 'Âşık'a
Kim bu sırrı eyde cümle sâdıka
50 Ola kim bir kimsene bu birlige
Gelüben ulaşa bâkî dirliğe
51 Tâze ola dünya âhir solmaya
Kim ebed dirlik bula hiç ölmeye
(Yavuz, 2000: 119-129)

2.HİKÂYE:

DOKZINÇI DÂSİTÂN EVVELKİ BÂBDAN BEYÂN İDER OL SULTÂN HİKÂYETİ KİM
OTUZ OGLI VAR-IDI VE ÂHİR ÖMRİNDE HER BİRİNE DÜRLÜ VASIYYETLER EYLEDİ

- 1 Gönlüme geldi yine bir hoş haber
Hoş hikâyetdür sarîh u muhtasar
2 Bu hikâyet birlige iltür bizi
Birlik evindedür ol dirlik özi
3 Her ki bildi birlige devletdedür
İkilik ehli kamu mihnetdedür
4 Birlik ehli vardılar togru yola
Birikenlerdür ki irdi menzile
5 Yalnuzın hiç kimsene yol varmadı
İkilikle kimse iş başarmadı
6 Birlik ehli hiç yavuzluk görmeye
Birikenler düşmana boyn virmeye
7 İkilikde kalanun görnür hali
Her iş içinde zebün irmez eli

- 8 Uşbu söze kim direm tanuk nedür
İşid imdi kim hikâyet nitedür
9 Bir zamanda var- ıdı bir nâmdâr
Saltanat sürmiş- idi çok rûzigâr
10 Eyü yavuz çok işe ırmış-idi
Dünyada çok dürlü iş görmiş-idi
11 Dünya içre ni'meti key bol-ıdı
Ol zamânda ne ki varsa ol-ıdı
12 Otuz ogıl virmiş-idi Hak ana
Bir key işit gör ki ne dirven sana
13 Degme birsi bir ile mahdûm-ıdı
Yidi iklim bunlara mahkûm-ıdı
14 Her bir işün dünyada kim öni var
Hiç gümân dutmân ki anun sonı var
15 Niçe uzak yol-ısa uçı dönüm
Niçe uzun ömr ise sonı ölüm
16 Çün uzun yaşun sonı ölmek-durur
Bes bu niçe oynamak gülmek-durur
17 Bellüdür bundan gelen turmaz gider
Dinle imdi ol hikâyet kim ne dir
18 Ol kişi çün bellü bildi kim ötür
Dirdi oğlanlarını öğüt virür
19 Eydür iy oğlanlarum geçdi zamân
Vaktum irdi öliserem bî-gümân
20 Bâri size ben bir öğüt vireyüm
Dünyada dirlik yigin göstereyim
21 Eytdi ırte kamu hâzır olunuz
Her birünüz bir ok aup gelünüz
22 Kim sözüm var söyleyesi söyleyem
Dirlik aslın size ma'lum eyleyem
23 Eytdiler fermân senün n'der isen
Dutavuz biz her ne kim sen dir-isen
24 İrte anda kamu hâzır oldılar
Her biri bir ok aluban geldiler
25 Eytdi oklu okunuz sın göreyüm
Ana lâyk size öğüt vireyüm
26 Sıdılar oklu okın söylediler
Ne dir-isen imdi söyle didiler
27 Eytdi varun getirün bir ok dakı
Bana virün bu kez ol otur okı
28 Kim size ol öğüdi eydem ayân
Bilesiz her bir işi bellü beyân
29 Vardılar birer dahı getürdiler
Oklu okın ortada kop durdılar
30 Gör bu kez n'itdi ol iş bilen kişi
Sen dahı öğüt idingil bu işi
31 Otuz okı cem'idüp dutdı bile
Bağladı başdan başa bir ip-ile
32 Şöyle muhkem bağladı kim oldı bir
Getdi andan ol otuzlık kaldı bir

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

- 33 Eytdi bu kez bir görün sıya mısız
Simasanuz didüğüm tuya mısız
- 34 Ol Otuz yigit anı uçdan uça
Aluban her birisi girdi güçe
- 35 Her biri güçlü gücün sınıdılar
Niçe kim cehd itdiler sınıdılar
- 36 Çün acz kaldı kamu bakdı yire
Eytdiler kim atamız öğüt vire
- 37 Ataları eytdi iy oğlanlarum
İy yüregüm kanları iy cânlarum
- 38 Bu öğüt tapdur ahır dutanlara
İkilik kop birlige bitenlere
- 39 Kim ol ok yalnız-iken hiç döymedi
Çün birikdi hiç kimesne koymadı
- 40 Pes bilün yalnız kişi güçsüz olur
Birikenler devleti uçsuz olur
- 41 Kanda kim olur-ısa yalnız kişi
Her makâm içinde sınımdur işi
- 42 Birikenler şâdumândur şâdumân
Bu hikâyet girtü sözdür bî-gümân
- 43 Ol kişi kim bu sözi anda didi
Eyledür kim ol anı bunda didi
- 44 Zîra bunlar dünyadan nakl itdiler
İlla bu pendî bize kop gıtdiler
- 45 Pes bilün Hak sevdiği birlik-durur
Birlik içinde safâ dirlik-durur
- 46 Her ki kaldı ikilikde yâr degül
Yoga saygıl sen anı kim var degül
- 47 Biriken cânlardur ol rahmet bulan
Rahmet içinde ebed bâkî kalan
- 48 Âşıkun cânı fidâ olsun fidâ
Cânına bu söz gıdâ olsun gıdâ
- 49 Bilelikden ırmasun ol Hak Çalap
Bu duâ Hazretde olsun müstecab
(Yavuz, 2000: 129-139)

3. HİKÂYE:

OL PÂDİŞÂH HİKÂYETİN BEYÂN İDER KİM BİR BAĞÇA YAPMAGA AZM İTDİ VE HER MEYVE AGACI Kİ ÂLEMDE VAR İDİ OL BAĞÇADA EKDİ ÇÜN YİDİ YIL TAMÂM OLDI PÂDİŞÂH BUYURDI Kİ YİDİ İKLİMİ DA'VET İTDİLER VE HALÂYİK ÂLEMİ ÜÇ GÜRÛH İDÛP BÂGA GİRDİLER VE TENÂVÛL-İ SİMÂRA MEŞGÛL İTDİLER

- 1 Var-ıdı bir pâdişâh aşnu zamân
Dünyada olmuş-ıdı hükmi revân
- 2 Dutmuş-ıdı yir yüzini ad-ıla
Düzmiş-ıdı halkı adl u dâd-ıla
- 3 Yidi iklim halkına mahdûm-ıdı
Ne ki dirse halk aña mahkûm-ıdı

- 4 Hükmi güçlü ömri uzun mâli çok
Aklı kâmil gönli açık karnı tok
- 5 Ayruğ endîşe kamu gitmiş-idi
Gönli içre bir heves bitmiş-idi
- 6 Gâlib oldı ol heves yavlak aña
İşid uşbu hikmeti batgıl taña
- 7 Diledi kim bir ulu bağça eyleye
Yidi iklim halkın anda toylaya
- 8 Dünyada ne var-ısa anda ola
Her ki ne ister ise anda bula
- 9 Eyü yavuz acı tatlu ne ki var
Bağça içinde bula ol nâmdâr
- 10 Çünkü sultân uşbu sözi söyledi
Bu söz üzre durdı gönül bağladı
- 11 Okıdı beglerini tapusına
Söyledi bu tedbîri kamusına
- 12 Begler eytdi mahkûmuz ne dir-iseñ
İşleyevüz niçe hükm ider-iseñ
- 13 Ol gıce sabr eyleyüp katlandılar
İrte oldı durdılar atlandılar
- 14 Yöridi sultân kamu begler bile
Yıdilürdi tâzî yedekler bile
- 15 Begler ü leşker kamu sultân-ıla
Bir niçe gün yöridi seyrân-ıla
- 16 Gördiler sular akar bir sahrada
Geldiler eglendiler ol arada
- 17 Bakdılar ol sahrayı begendiler
Emr kıldı sultân anda indiler
- 18 Eytdi bu yir bağçaya lâyıık-durur
Bunda bağça olmaga bayık-durur
- 19 Begler eytdi didüğün işleyelüm
Buyurursañ yapmaga başlatalum
- 20 Sultân eydür getürün mi'mârları
Kim bular yapabilür dîvârları
- 21 Niçe mi'mâr ol gün anda geldiler
Niçe altun akça pişin aldılar
- 22 İrgad için kişi gitdi yollara
Bu habar yayıldı cümle illere
- 23 Kırk biñ ırgat cem' oluban geldiler
Her bir usta bir yanın başladılar
- 24 Yidi yılda yapıdılar dîvârını
Dörd yañadan kodılar yollarını
- 25 Şeh buyurdu bağçavânlar geldiler
Her birisi bir yañasın aldılar
- 26 Kazmaga başladılar dörd yañadın
Dün ü gün işlediler hiç durmadın
- 27 Bağçayı başdan başa düzetdiler
Arkların hış dartuban uzatdılar
- 28 Dürlü yimiş dikdiler ol bağçada
Niçe eydem vasfını gelmez ada

◆ F. Süreyya Kurtoglu

- 29 Niçe ni'met kim cihânda var-isa
Yir yüzinde her ne kim biter ise
- 30 Bitdi anda cümlesi oldı tamâm
Sanasın kim uçmak oldı ol makâm
- 31 Pâdişâh gördi begendi oldı şâd
Diledi kim çıkara dünyâda ad
- 32 Çün gözine hoş görindi ol ara
Pes buyurdı yaptılar köşk ü serâ
- 33 Gendüziyçün durmaga yir eyledi
Durdı anda kışladı vü yayladı
- 34 Kişi saldı çevre yaña yollara
Eytdi varuñ ma'lum eyleñ illere
- 35 Yidi iklim halkını da'vet kiluñ
Gelmeyeni geñsüzün alup geluñ
- 36 Tâ ki cümle bu yimişden yiyeler
Niçe kim dünyâ dura söyleyeler
- 37 Çünkü bu sözi işitdi halk varı
Geldi cümle bayları yohsulları
- 38 Sen işit ol bağçada biten yimiş
Her birinde hâsiyet niçe-y-imiş
- 39 Kimi aklın artururdı kişinüñ
Kim çıkardı uhdesinden işinüñ
- 40 Kimi delü eyler idi yiyeni
Kim göricek korka-y-ıduñ sen anı
- 41 Kimi halkuñ nûr virürdi gözine
Kim bakaydı görklülerüñ yüzine
- 42 Kimisi göz nûrnı alur-ıdı
Kim ki yirse nâ-binâ olur-ıdı
- 43 Kimisi gönülleri kılurdı şâd
Eyler-ıdı halkı kaygudan azâd
- 44 Kimisin yiyen düşerdi korkuya
Her ki yirse bıragurdı kayguya
- 45 Kimi halkuñ düzer-ıdı dirliğin
Yiyenüñ hem artururdı erliğin
- 46 Kimisin yiyen kişi ölür-ıdı
Bâgçevânlar kamusın bilür-ıdı
- 47 Şâh buyurdı bâgçevânlar geldiler
Pâdişâhdan emr ü destûr aldılar
- 48 Eytdi başlañ halkı girüñ bağçeye
Gösterüñ kim ne kefaretdür neye
- 49 Her yimiş hâsiyyetin eydüñ beyân
Kağsından kim gerek yisün yiyen
- 50 Ger olursa kimsene kim yañıla
Yiñemeye nefsinı ol yiñile
- 51 Yâ tama' ide yavuz yimişlere
Şol sa'at tiryâk içürüñ bunlara
- 52 Kim helâk olmayalar kem nesneden
Hoş selâmet yöriyeler dünyeden
- 53 Ol ki tiryâk içmezem dir koñ anı
Ger ölürse boynına kendü kanı

- 54 Çünkü destûr oldu cümle bagçevân
Bir bölük halkı alup oldu revân
55 Ne ki şâh eyitdise eytdi bular
Yimişün her birisin gösterdiler
56 Hem dahı aňlatdılar ol tiryakı
Eytdiler kim içene bizüz sakî
57 Çünkü söz degdi tamâm oldu salâ
Ol yimişden her biri aldı ele
58 İşid imdi halk için kim n'itdiler
Bağçaya niçe gelüben gıtdiler
59 Bunlar ol gün üç gürûh oldu kamu
Kim bulara muntazır uçmak tamu
60 Hôş yidiler bağçanuñ yimişini
Diñle imdi her birinün işini
61 Bir gürûhu şol yimişden yidiler
Kim yiyenler bu eyüdür didiler
62 Sunmadılar ayrugına ne-y-ise
Yimediler yavuz eger k'eyise
63 Hôş selâmet çıkdılar ol bağçadan
İmin olup cümle dürlü korkudan
64 Bir gürûhu eyüsini yir-iken
Yavuzın yidi yimezem dir-iken
65 Bildi kim yavuz imiş döndi girü
Tiryâk içdi derdine oldu darû
66 Ol dahı sag çıkdı girü yolına
Hôş selâmet vardı kendü iline
67 Bir gürûhu yidi ne gördi ise
Yırmedi hiç her neye irdi ise
68 Çün ziyân itdi bulara yidügi
Topraga düşdi kamu gıtdi ögi
69 Bağçevânlar çün bu işi bildiler
Her birisi tiryak alup geldiler
70 Eytdiler aluñ içün bu şerbeti
Giderün kendüzünüzden zahmeti
71 Uymadılar bunlar anı eydene
Ol sa'atda cümlesi oldu fenâ
72 Her ki ne işler-ise anı bulur
Kim neye lâyıık ise eyle olur
73 İy Hudâyâ rûzı kılğıl kullara
Kim saña lâyıık yolu dogru vara
74 Bu meseldür kim bize yüz gösterür
Cânumuz bisleyesi rûz gösterür
75 Bu meseldin bir ögüt al iy kişi
Hâzırın gör n'eydürüz ol geçmiş
76 Sultan oldur kim yaratdı âlemi
Âlem içinde döritdi âdemi
77 Begler ol hâslar-durur kim hakk-ıla
Dün ü gün ayrılmadı oldu bile
78 Ne ki hak işler-ise dir bunlara
Âkil-iseñ göñlüni vir bunlara

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

- 79 Bađevânlar uşbu müřsidler-durur
Kim bu halka eyü yavuz gösterür
80 Bađe bu dünya-durur kim eyledi
Anuñ-ıla cümle halkı toyladı
81 Ol kim eytdüm bađcanuñ yimişleri
Eyü yavuz cümle dünyâ işleri
82 Tevbe ol tiryâka beñzer bilene
Kim Çalap'dan sıhhat irer kılana
83 Ol kavum kim girdilerdi bağçeye
Dünya halkıdur ki girdi dünyeye
84 Pâdişâh hükmi getürdi bunları
Kim belürdi her birinüñ hûları
85 Dörd yañadan tolp tolp geldi revân
Degme tolbu bağladı bir bađevân
86 Eyü yavuz her ne kim geldi ada
Cümlesin gösterdiler bu dünyada
87 Çünkü hayr u şer bilindi saldılar
Sen işit bu halkı kim ne kıldılar
88 Üç gürüh oldu cihânda hâs u âm
Her birinüñ dirliğin diñle tamâm
89 Kim cihânda n'eylediler n'itdiler
Her birisi niçe gelüp gïtdiler
90 Bir gürühü dutdılar işitdüğin
Hak yola bağladılar ussın öğin
91 Sunmadılar dünyada yavuz işe
Zikr ü tâ'at bunlara oldu pişe
92 Lâcerem hõş vardılar ol hazret'e
Her birinüñ cânı irdi rahmete
93 Bir gürühü bilür-iken hak yolın
Nefsini yiñemedi oldu yulın
94 Bildiler kim hõş degül terk itdiler
Tevbe kılup müşsid elin tutdılar
95 Pâdişâh hem yarlıgadı bunları
Dünyadan bunlar dahı çıkdı arı
96 Bir gürühü eyü yavuz dimedi
Dünyada işlemedük iş komadı
97 Yavuz işden hâsıl oldu çok günâh
Kaçan olsa isteyiser pâdişâh
98 Dünyada itdüklerin bilür kamu
Hem dahı bilür ki var uçmak tamu
99 Eyle-y-iken tevbeye gelmez bular
Ulular öđüđini almaz bular
100 Tamu odına bular lâyıkdurur
Hiç gümânsuz uşbu söz bayıkdurur
101 İy yaranlar kimde akıl var-ısa
Her ki akılı kendüsiyle yâr-ısa
102 Uşbu sözden fâ'ide bađlaya ol
Kim belürdi niçe-y-imiş dođru yol
103 Âşık eydür doğru yolu varana
Toprag olsun yüzümüz ol erene

- 104 Tâ bulardan bir du'â ire meger
Kim kıla Rahmân bize rahmet nazar
105 Ol nazardan hak bizi ayırmasun
Kendü kendü tal'atından ırmasun
(Yavuz, 2000: 319-339)

4. HİKÂYE:

BEYÂN İDER KİM İLM MÂLDAN EFDALDÜR BİL KİM HAZRET-İ RİSÂLET ALEY-
Hİ'S-SELÂM ALİ'YE KERREMA'LLÂHU VECHEHU BUYURDI Kİ ENE MEDİNETÜ'L-İLMÎ
VE ALİYYÜN BÂBUHÂ ÇÜN HAVÂRİC BU HADİSİ İŞİTDİLER HASED İLTÛP ON KİŞİ İT-
TİFÂK İTDİLER Kİ ALİ'DEN SUVÂLİDELER Kİ İLM EFDAL MIDUR YA MÂL BİR BİR VARUP
ALİ'DEN SUÂL İTDÜKLERİ VE CEVÂBIN BEYÂN İDER

- 1 Tañrı ilmin hôş-durur öğrense çok
Anı kim çok bildise ol oldu tok
2 Hem eyü dirler aña vü hem ganî
Cümle halk muhtâc olup ister anı
3 Dünya mâlından ilim yigdür bilün
İy yarânlar ilme key ragbet kılun
4 Gerçi mâldâr adı bay u beg-durur
İlla mâldan bu ilim çok yig-durur
5 Âlimün çün halk katında sadrı var
Hem dahı hak hazretinde kadrı var
6 Mâlı çok darta bu dünyâ zahmetin
Hem gümândur kim bula hak rahmetin
7 Dünyada ilmün ve mâluñ dadı var
Bunları kim çok direrse adı var
8 Birnün adı âlim ü fâzıl-durur
Birnün adı nâkes ü müdhil-durur
9 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlak
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
10 Uşbu sözüñ tanuğın eydem saña
Tut kulagun bir dem uht bendin yaña
11 Ol zamân kim dünyaya geldi Resûl
Halk içinde yog-ıdı hergiz usûl
12 Her işi hak aña ma'lûm eyledi
Bu ilim ne'ydüğünü ol söyledi
13 İlmî ol bildi hakikat ne'ydüğün
Söyledi her bir işi niçe'ydüğün
14 Eytdi ilmün şehri benven kamusı
İlla bu şehriñ Alî'dür kapusı
15 Kim gelürse kapudan gelsün baña
Çün kapu oldur gelün ilkin aña
16 İlmî aña soruñ ol eyde ayân
Bilesiz siz bu işi bellü beyân
17 Çün Resûl'den uşbu söz geldi dile
Aldı halk iltıdı anı ilden ile
18 Çün bu sözi hâs u âm işitdiler
İmdi bir işit ki ne iş itdiler

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

- 19 Ol ki mü'mindi inandı şeksüzün
Hak diyüp hak bildi peygâmbet sözün
- 20 Kâfir ü münkir münâfik almadı
Hak diyüben bu sözi hak bilmedi
- 21 Çün bularda var-ıdı küfr ü nifâk
Pes bu kez on kişi kıldı ittifâk
- 22 Eytдилer görlüm Alî uşbu söze
Soralum bir ne cevâb eydür bize
- 23 Onumuz bu sözi bir bir soralum
Mâl mi yigdür ilm mi yigdür görelüm
- 24 Biri geldi sordı eytdi yâ Alî
Bu ilim mi yig yahûd dünyâ malı
- 25 Eyt baña kankası yigdür bileyim
Ol ki yigdür aña ragbet kılayım
- 26 Ol Emürü'l-mü'minün eytdi ayân
Tañrı ilmi yig-durur bellü beyân
- 27 Niçe kim renc yir-iseñ ilme yigil
Dünya mâlından ilim yig bellü bil
- 28 Ol kişi sordı ki ne ma'nî-y-ile
Kişi ilmün yigligin ne'yle bile
- 29 Ol Aliyyi Murtazâ eytdi cevâb
İlmi öğrenmek kamu halka savâb
- 30 İlmi peygâmbetlere virdi Celil
Anuñ-ıla oldılar halka delil
- 31 Mâlî Kârûn dirmiş-idi bî-hisâb
Âkîbet anuñ-ıla oldı harâb
- 32 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlaka
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
- 33 Söz tamâm oldı vü gitdi ol kişi
Bu kez in geldi anuñ ol bir eşi
- 34 Ol dahı hem bu sözi kıldı suvâl
Bu ilim mi yigdür eytgil yohsa mâl
- 35 Ol Emürü'l-mü'minün eytdi yine
Dünya mâlı dek degül hak ilmine
- 36 Bu ilim yigrekdür ol mâldan bilüñ
İlme key renc yiñ ü key ragbet kılum
- 37 Ol kişi sordı bu söze ne delil
Nite ilm oldı azîz ü mâl zelil
- 38 Eyt bize bu işi bellü bilelüm
Mâlî döklüm ilme ragbet kılalum
- 39 Ol Alî eytdi ki mâlı her zamân
İssi bekler issi olur pâsbân
- 40 Bu ilim oldur ki saklar issini
Diri dutar dîn ü hem dünyâsını
- 41 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
- 42 Sözi degdi gitdi ol er işine
Uşbu sözi iltidi kalan işine
- 43 Ol üçinçi kişi geldi bu kez in
Kim sora bu ilm-ile ol mâl sözün

- 44 Ol dahı geldi bu niyyet üstine
Uşbu hâli sordı ol hak döstına
45 Eytđi eytgil yâ Alı bu ilm ü mâl
Kankısı yigdüş diyüp kıldı suvâl
46 Yigregi kankı-durur eyt bilelüm
Ol ki yigdüř ragbet artug kılalum
47 Eytđi ol mâldan ilim yigdüř ilim
Nisbeti yokdur delim yigdüř ilim
48 İlme kim renc yir-ise magbün degül
Şâd her dem bir dem ol mahzün degül
49 Ol kişi eytdi nedür ne'ymiş sebeb
Bu ilim mâldan niçin yigdüř aceb
50 Eyt görelüm bu sözüñ ma'nisi ne
Yigligi ne'ymiş aceb ma'nisi ne
51 Yine eytdi ol Emîrü'l-mü'minün
Kim yırağ andan nifâk u kibr ü kîn
52 Eytđi mâlı harc idiçek eksilür
İlmi harc itdüķçe artar açılur
53 Didi ilmün yigligi şoldur i yâr
İlmi olan Tañrı'nuñ emrin tuyar
54 Mâlı olan ne bilür hak emrini
Ma'siyetde geçürür ol ömrini
55 Çün işitdi ol kişi kim budur hâl
Gıtdi ol dördinçisi kıldı su'âl
56 Pes ilim yigdüř bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür Hak'a
57 Ol dahı oldı haber gitdi yine
Vardı anda bu sözi eytdi yine
58 Geldi bu kez bunda dördinçi kişi
Ol dahı sormag-ıçun hem bu işi
59 Sordı eytdi yâ Alı bu dünyede
Mâl mı yigdüř yâ ilim mi iy dede
60 Eytđi mâldan bu ilim key yig-durur
Her kimün kim aklı varsa höd görür
61 Kendü eydür yigligi niçe'ydüğün
Fî'line bak kim bilesin ne'ydüğün
62 Ol kişi eytdi yigligin eytgil beyân
Sâbit eyle yigligin göster nişân
63 Ne sebedendür bu ilmün yigdüği
Mâl niçün hór ol nedendür yigligi
64 Yine ol mü'minlerün tâcı yine
Tanug eydür bu ilim yigligine
65 Eytđi mâlı oğrı alur añsuzın
Hem harâmı urur iltür geñsüzün
66 Líki bu ilmi kimesne alımaz
Hükm idüben kimse hâkim olımaz
67 Pes ilim yigdüř bu maldan mutlaka
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
68 Ol dahı aldı sözün gitdi girü
Ol bişinçi nökeri geldi ilerü

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

- 69 Ya'ni bilmekçün bu işi ol dakı
Aludan yigi vü bâtıldan hakı
70 Sordu eytdi mâl mı yigdür yâ Alî
Yâ ilim mi yigdür eytgil bu hali
71 Kankısı yigdür aña renc yiyelüm
Yigini yig billüm ü yig diyelüm
72 Eytđi çün sorduñ ilim yigrek-durur
Her ki yigin bildi nite dek-durur
73 Yig-durur mâldan ilim nisbet degül
Bir atâdur degmeye kısmet degül
74 Ol kişi eytdi bize bellü beyân
Yigligi ilmüñ nedür eytgil nişân
75 Ol Emürü'l-mü'minün eytdi yine
Tanug eydem bu ilim yigligine
76 Yigligi şoldur kişi çün kim ölü
Mâlnı vü mülkini ayrug alur
77 İlmini alur gider anda bile
Nitekim bunda-y-ıdı anda bile
78 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
79 Çün Alî'den ol cevâb aldı yine
Vardı gitdi ol biri geldi yine
80 Geldi ol hem bu suvâli sormaga
Ya'ni kim bu ilm ü mâli sormaga
81 Çünki geldi bu kez ol altıncı er
Ol dahı sordu yine ki ey Şîr-i ner
82 Mâl mı yigdür eyt bize yohsa ilim
Kankısını yig bilüben yig dilüm
83 Ol Alî eytdi ilim yig nesnedür
İlme baksañ nişe gelür mâl nedür
84 Kimse kim cehd itdi ilm öğrenmege
Hiç gümânsuz irdi ol mâldan yige
85 Eytđi isbat eyle ilmüñ yigligin
Bilelüm ilmüñ nedendür yigligin
86 Yigligi ilmüñ bu mâldan ne-y-ile
Ma'lüm eyle ma'nisin kıldan kıla
87 Eytđi mâl birle bu dünyâ ni'meti
Hâsil olur şahsa dünyâ izzeti
88 İlm-ile dünyâ vü ukbâ alınur
İkisinden izz ü devlet bulnur
89 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
90 Ol dahı gitdi bu kez geldi biri
Bir-idi çün kamusınuñ tedbiri
91 Geldi ol yidinçisi sormag-ıçun
Ya'ni haydar ilmini görmeg-ıçun
92 Sordu eytdi yâ Alî eytgil bize
Mâl mı yigdür yâ ilim göster göze
93 Aña göre yiyelüm teşvîşini
Yigi kankı sâbit eyle işini

- 94 Bu kez eytdi ol ma'ânî ma'deni
İlme dek dutmañ bu dünyâ mâlını
95 Dünya mâlından ilim yigdür bilün
Cân-ıla ilm issine hidmet kılun
96 Ol kişi sordı yine kim ne-y-ile
Kişi ilmün yigligin ne'yle bile
97 Eytdi mâl sevgüsü çün mâla konar
Endişeyle kişinün gönli tunar
98 Cân gönül bu ilm-ile rüşen olur
Bakduğı yir gözine gülşen olur
99 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
100 Çünkü degdi aña uşbu ma'niler
Gıtdi ol bu kez biri gelmek diler
101 Geldi ol sekzinçisi durdı bu kez
Mâli ilmi ne'ydüğün sordı bu kez
102 Geldi sordı eytdi digil yâ Ali
Bu ilim mi yig ü yâ dünyâ malı
103 Kankısı kim yig-ise eytgil ayân
Yiginı yig bilelüm bellü beyân
104 Ol Emîrû'l-mü'minîn ol pür hüner
Bu ilim yigdür didi ol Şîr-i ner
105 Eytdi mâldan bu ilim çok yig-durur
Şöyle bil bu yir gibi ol gök-durur
106 Ol kişiye eyle virdi hem cevâb
Kim sözidür hem savâb u hem sevâb
107 Ol kişi sordı yine ma'nî nedür
Bu ilim mâldan yigi ya'nî nedür
108 Eytdi mâl issi halâl-ıçun hisâb
Vire, göre hem harâm-ıçun azâb
109 İlla âlimler şefâ'atçı ola
Yarın anda suçluyı elden ala
110 Pes ilim yigdür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür Hak'a
111 Ol dahı degdi sözi bitdi işi
Gıtdi bu kez geldi tokzunçı kişi
112 Ya'ni kim sormag-ıçun hem bu sözi
Kim görene göstere ma'nî yüzi
113 Geldi eyitdi yâ Ali geldüm saña
Bir suvâlüm var cevâb eytgil baña
114 Eyt baña bu mâl mu yigdür yâ ilim
Yiginün kaygusun artuk yiyeyüm
115 Kankısı kim yig-ise dutlum anı
Ol birinden ihtiyâr itlüm anı
116 Eytdi bu mâldan ilim yig şeksüzün
İlm-ile gördi gören ma'nî yüzün
117 Her kimün kim ilmi çoksa baydur ol
Kamular yılduz gibidür aydur ol
118 Ol kişi sordı bu kez kim yâ Fetâ
Bu ilim mâldan nite yigdür nite

◆ F. Süreyya Kurtoğlu

- 119 Ol fütüvvet ulusı eytdi yine
Tanug eydem bu ilim yigligine
120 İlmi gökden viribidi ol Celil
İssini iltıdı göge oldı delil
121 Mâlun aslı yir-durur yirden biter
Kim anı sevdiyse bu yirde yiter
122 Pes ilim yigdüür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
123 Ol dahı degdı sözi gitdi bu kez
Bir gör ol onıncısın n'ıtdi bu kez
124 Geldi sordı ol dahı bir reng-ile
Eytdi eytgil yâ Alı kim halk bile
125 Mâl mı yigdüür yâ ilim eytgil ayân
Cümle halk bilsün anı bellü beyân
126 Gör ne didi ol Aliyy-i Murtazâ
Eytdi mâldan yig-durur ilm-i Hudâ
127 Her ki ilme renc yidi magbûn degül
Mâlî redd eyleñ kılun ilmi kabûl
128 Sordı ol er ya'ni ne ma'ni diyü
Mâl niçün oldı yavuz u ilm eyü
129 Ne sebebdendür bu ilmüñ yigligi
Sâbit eyle kim bilinsün yigdügi
130 Eytdi şol ma'ni-y-ile kim ilmi çok
Tañrılık da'visini itdügi yok
131 Zikr ü tâ'atdur hemüşe işleri
Andan artuk yok-durur teşvişleri
132 İlla her kim mâlı çok oldı bular
Tañrılık da'visini kıldı bular
133 Bunları başdan çıkardı mâlları
Ol sebebden azgun oldı hâlları
134 Pes ilim yigdüür bu mâldan mutlakâ
Mâl girü kor şahsı ilm iltür hak'a
135 Çünkü degdı onna on dürlü söz
İtdi ol inkâr u ikrâr oldı göz
136 Gördiler ma'nî yüzini geldiler
Onı bir kezde müsülmân oldılar
137 Uşbu söz dutdı gönüllerde makâm
Söylenüdur cümle dillerde müdâm
138 Cümle âlem bildi bu iş ne'ydügin
İlm-ile mâl ahvali niçe'ydügin
139 Bildiler mâldan ilim artug-ımuş
Kıymeti mâluñ ilimçe yog-ımuş
140 Anuñ-ıçun kıldılar mâlı sebîl
Dutdılar ilmi vü mâl oldı zelil
141 İlm-ile bir gör ne devlet sürdiler
İlm-ile bu yolu togru vardılar
142 İy yarânlar ilme key ragbet kılun
Câhil olmañ bu âlimlerden olun
143 Her kim ol öğrendise ilmi tamâm
Cümle gönüller aña oldı makâm

- 144 Hâli zâhir ilmîne kim el urur
İşidür uşbu kulag u göz görür
145 Arkun arkun öğrenüdurmak gerek
Bilmedügin bilene sormak gerek
146 Ol ki bâtn ilmidür kendü gelür
Sini saña komaz ol kendü olur
147 Öğrenimez anı kimse kimseden
Kim bilür kim kendü ne aslı neden
148 Cân içinde bir dahı cân ol-durur
Kim gönülde genc-i pinhân ol-durur
149 Allah anı kime rûz eyler-ise
İlm olur her ne kim ol söyler-ise
150 Zâhirî vü bâtnı ma'mûr olur
Kanda dursa durduğı yir Tûr olur
151 Bâtn içre âşıkun üstâdı var
İlm-i zâhirden anın istâdı var
152 Zâhiri tâze dutan şoldur kim ol
Bâtn içre açılupdur aña yol
153 Her kimün kim bâtnı rûşen ola
Lâcerem kim zâhiri gülşen ola
154 İy Hudâyâ kamu eksüklüleri
Bu makâma sen yitürgil bunları
(Yavuz, 2000: 739-767)